

проектів з використанням принципів паралельного й інтегрального вирішення інноваційних завдань.

Використання запропонованого підходу щодо забезпечення конкурентоспроможності та ефективності підприємства на інноваційній платформі дозволить, спрямовуючи діяльність підприємства в напрямі стратегічно визначеної моделі інноваційного розвитку, систематизувати інноваційні перетворення, організувати раціональну взаємодію усіх внутрішніх елементів системи, здійснювати контроль за інноваціями на підприємствах впродовж всього їх життєвого циклу, забезпечити конкурентоспроможність товарів та послуг, надати споживачам продукції (товарів, послуг) нові показники високої ефективності та якості, збільшити обсяги реалізації продукції.

Література.

1. Осауленко О.Г. Україна у цифрах 2011: Статистичний збірник. - К. Державна служба статистики України, 2012. – 250 с.
2. Трефилова И.Н. Развитие потенциала малого предпринимательства в условиях модернизации хозяйственной системы: автореф. канд. экон. наук: 08.00.05. – СПб, 2012 – С. 3.
3. Шнишко О. Інноваційне становище України: Проблеми та перспективи / О. Шнишко // Вісник Національного банку України. – 2008. – № 2. – С. 22–24.

АДАПТАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ДО УМОВ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

***Росоха В.В., д.е.н., професор,
ННЦ «Інститут аграрної економіки»***

Сучасний етап розвитку економічної науки характеризується розробленням концепцій, поставленням завдань, створенням алгоритмів, опрацюванням методик, широким упровадженням програмних і обчислювальних засобів оброблення інформації й результатів виміру. Проте прискорення економічного розвитку й ускладнення, пов'язані з процесами глобалізації світового простору й становленням господарських структур нового типу, визначили необхідність удосконалення управління складними виробничими й соціальними системами, кардинального перегляду методів підготовки й ухвалення рішень. Критичний розгляд завдань управління, сформованих раніше концепцій, методів аналізу й систем управління

підприємствами зумовлюють трансформаційні процеси пореформеного періоду.

Невизначеність ринкового середовища спричиняє швидке реагування на зміни, пристосування пропозиції виробника до попиту споживача. Технологічне обмеження аграрного сектору економіки щодо зміни асортименту продукції в короткостроковому періоді зумовлює пошук шляхів адаптації підприємств до зовнішнього середовища, дослідження нових ринків з ідентичними потребами, визначення резервів, оптимізацію ресурсів виробництва й організаційної структури підприємства, збалансування поточних вигод і довгострокових перспектив, реалізацію ланцюга «гіпотеза – переконання – стратегія – тактика» з орієнтацією на ринкову ситуацію.

За діями підприємств механізми адаптації до змін у зовнішньому середовищі поділяють на пасивні й активні. Пасивна адаптація спрямована на прогнозування розвитку ринкового середовища й формування належних для нього виробничих резервів. Прерогативою активної адаптації стає діяльність, спрямована на зміни зовнішнього середовища для покращення умов функціонування підприємства або пошук сприятливішого сегменту ринку. Передбачається розроблення плану дій у нових умовах господарювання, використання сильних сторін підприємства, формування переваг відповідно до можливостей, що створює зовнішнє середовище, інноваційних технологій у різних сферах діяльності.

Роль адаптації підприємства полягає у збереженні стабільності функціонування його, можливості забезпечення конкурентних переваг, виходу на нові ринки збуту, ефективного використання нововведень і власного економічного потенціалу.

Основу адаптації підприємств становить реструктуризація, що являє собою процес організаційної, управлінської, технологічної та фінансової модернізації. У результаті адаптації між зовнішнім і внутрішнім середовищем підприємства забезпечується динамічна рівновага. За значної різноманітності змін процеси адаптації підприємств концентруються на запобіганні соціально-економічним й іншим кризовим явищам, розробленні стратегічних програм, прогресивних і віддалених у часі завдань з перспективними напрямками розвитку, а також удосконаленні виробничих відносин, структури й технологій виробництва. Завданням управління стає вимір управлінського впливу на зміни внутрішніх параметрів і зовнішніх

чинників підприємства для досягнення стабільності функціонування його.

Оснoву адаптації управління підприємств становить управління ресурсними потоками й виробничим потенціалом, прийняття управлінських рішень з метою забезпечення конкурентних переваг, реалізація й регулювання зовнішньоекономічних відносин, формування адаптивної моделі управління функціонуванням економічного суб'єкта.

Адаптивне управління з попереджувальними функціональними ознаками сприяє забезпеченню досягнення визначених критеріїв, корекції процесу управління й управлінського впливу на підприємство та фактори діяльності його з метою повернення до змодельованої траєкторії. Специфіка процесу адаптивного управління базується на таких характерних для нього властивостях, як постійний контроль за показниками підприємства, оцінювання кількісних і якісних критеріїв числовими значеннями, реагування на відхилення одного з параметрів для повернення його до встановленого рівня управлінським рішенням. Аналіз успішної господарської діяльності переконливо свідчить, що кожне третє–четверте підприємство може нормально функціонувати за умови вдосконалення структури управління виробництвом і застосування сучасних технологій менеджменту.

У технології управління виділяють технологію ухвалення рішення, пов'язану з підготовкою, оцінюванням і санкціонуванням його, і технологію розроблення механізму реалізації рішення на основі спонукальних дій. Концептуально технологія управління базується на вимірюваннях та оцінках, які забезпечують обґрунтованість та об'єктивність рішень.

Таким чином, технологія управління передбачає аналіз проблем, порівняльну характеристику можливостей розв'язання їх, ухвалення рішень, обґрунтування вибору й визначення механізму реалізації управлінських дій, спрямованих на адаптацію економічного суб'єкта до умов ринкового середовища. Водночас управлінська технологія передбачає поділ управління на окремі процедури й операції для подальшої регламентації виконання окремих завдань, послідовність реалізації управлінських функцій (планування, організація, мотивація, контроль), застосування методів і процесів управління з метою оптимізації впливу на досягнення встановлених загальних і конкретних цілей підприємства.

Розроблення управлінських технологій базується на функціональному й ситуаційному підходах. Перший передбачає виділення окремих функцій управління та відносно окремих видів управлінської діяльності. Для кожного з них розробляються блок-схеми з інформаційним, технічним і мотиваційним забезпеченням процесу управління. За умови використання другого підходу аналізується процес управління виробничими ситуаціями у кожному підрозділі підприємства. Прикладного значення набув комбінований підхід управління за цілями для внутрішньогосподарського менеджменту.

Реалізація управлінських технологій включає раціоналізацію й спеціалізацію управлінської праці, контроль управлінської діяльності у проміжних часових періодах технологічного процесу виробництва для оперативного виявлення відхилень від плану й своєчасного прийняття заходів корегування дій, проектування технологічних процесів, розподіл стереотипних і творчих процедур для підвищення якості управлінських рішень, використання передового досвіду на засадах бенчмаркінгу, доведення наукових досягнень до рівня управлінських технологій, трансферт інноваційних методів і засобів управління.

Проте значна частина аграрних підприємств застосовує адаптаційну модель виживання, що зумовлено кризовими явищами, несприятливою кон'юнктурою ринку, зниженням платоспроможного попиту на виробничі ресурси. Стратегічні напрями адаптації окреслюються скороченням витрат виробництва шляхом зниження технологічного рівня його й зменшення кількості працівників і рівня оплати праці.

Актуалізує проблему адаптації підприємств аграрного сектору до європейського економічного простору набуття Україною статусу асоційованого члена ЄС. Основним завданням управління при цьому стає активізація підприємницької діяльності, пошук нових покупців і замовників українських товарів, підвищення рівня конкурентоспроможності продукції, культури ведення бізнесу та соціальної адаптації в європейському середовищі.

Адаптація аграрних підприємств до внутрішніх протиріч та зовнішніх викликів ринкового середовища в умовах невизначеності являє собою безперервний процес здійснення заходів управління, внесення змін у режим функціонування суб'єкта господарювання для пристосування його до нестабільного економічного простору й

кон'юнктури ринку. Управлінська діяльність, спрямована на забезпечення конкурентного статусу підприємств та підвищення позицій їх на ринку, базується на застосуванні технологій управління.

Формування управлінських систем і технологій в сучасних умовах перебудови економіки стає одним із пріоритетних напрямів теоретичних і методичних наукових розроблень з використанням інноваційних технологій управління в діяльності аграрних підприємств. Все більшого значення для української аграрної економіки набуває також трансфер передових управлінських технологій й упровадження їх у практику суб'єктів господарювання.

ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У ТЕХНІЦІ

*Петров В.М., к.е.н., професор,
Харківський національний аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва*

У сучасних умовах господарювання однією з найбільш актуальних проблем для сільськогосподарських підприємств є визначення оптимальної структури машинно-тракторного парку. Система машин являє собою комплекс взаємопов'язаних машин, агрегатів, місткостей, транспортних засобів та інших видів знарядь і обладнання, необхідних для здійснення завершеного технологічного процесу виробництва продукції. Особливістю сільського господарства, яка у значній мірі відрізняє його від інших галузей матеріального виробництва є те, що технології тут надзвичайно диференційовані і диверсифіковані. Їх формування обумовлюється природно-кліматичними умовами, технічною осначеністю та фінансовими можливостями сільських товаровиробників. В Україні сільськогосподарське виробництво, зокрема рослинництво, ведеться на території більше 60 млн га у чотирьох ґрунтово-кліматичних зонах, дев'яти ґрунтово-кліматичних підзонах, на 23 найменуваннях номенклатури ґрунтів та на 1147 їх видів [1, 2]. Технології вирощування навіть одних і тих самих культур у різних ґрунтово-кліматичних та економічних умовах передбачають застосування принципово відмінних технологічних рішень (системи обробітку ґрунту, захисту рослин, догляду за посівами і насадженнями, збирання урожаю тощо) та, відповідно, широкого асортименту технічних